

KÄÄNNÖKSET

Ariadne auf Naxos

Aaria | Ariadne: "Sey mir gegrüßt auf Naxos Höhn"

Tervetuloa Naksoksen kukkuloille,
Auroran kultavankkurit!
Jumalattarenne on jo kolmatta aistillista päivää
katsellut minua Theseuksen sylissä!

Hän näki minut ja punastui.
Ja Aurora – edes minä, punastuja, en ole ennen
nähty kasvojesi hehkuvan niin kauniina kuin nyt.

Resitatiivi | Ariadne: "Zwar hier, mein Theseus, glänzt kein stiller Sommertag"

Tänne, Theseukseni, ei kyllä paista
mikään tyyni kesäpäivä
kuten silloin Kreetalla Daidaloksen poluille,
missä rakkaus
    oi niin hurmaavasti!
piilotteli varjoissa ja
missä vaimeat lähteet halkoivat hellää nurmea
ja makoisat länsituulet
kilvan piirittivät Floran povea.

Niin villi tämä meri ja hirmuinen tämä kallio!
Tule, oi Theseukseni, ota minut syliisi!
Vieläkö nukut?
Et!

Pyörinet yhä laaksossa,
metsästänet aamun loisteessa leijonia
    – oi niin ylväästi metsästät! –
Nosta katseesi – neitosi on herännyt.

Oma Theseukseni!
Voi kuinka olenkaan hänen vuokseen
    – kauhuissani! –
tänä yönä unissani surrut.
Turhaan häntä käsilläni kurotin,

turhaan häntä täältä ylhäältä katselin,
turhaan häntä kutsuin!
Missä hän oikein luuraa?

Theseuksen!

Sankartarustasi löytyy Minotauros
mutta niin paljon muutakin.
Niin paljon luonnon hirveyksiä!
Lohikäärmeetkin leijuivat ylläsi!
Hydratkin kietoutuivat reisiisi!
Oi jumalat! Kuka sinut pelastaa?
Katso Ariadneasi! Minua,
jota rakastat ja joka sinusta välittää!
Minua, neitoasi!

Aaria | Ariadne: "O du, wie kann ich dich zu zärtlich lieben?"

Voi sinua,
kuinka voisinkaan kyllin hellästi sinua rakastaa,
uljas nuorukainen,
ja kuinka voisitkaan tuottaa minulle pettymystä?

Kammottava on tämä autio karikko;
mistähän minä sinut tavoittaisin?

Resitatiivi | oreadi & Ariadne: "Zu weit entfernt das Meer den Frevler schon!"

—*Oreadi*—

Jo kauas merelle on tuo jumalaton ehtinyt!
läksi on hän luotasi kaikonnut!

—*Ariadne*—

Kaikonnut?
Kuka minut yrittää murtaa?

—*Oreadi*—

Minä, näiden kukkuloiden nymfi,
näin hänen myrskyssä kaikkoavan.
Hän karsasti valoa,
anelevia kasvojasi, kosteita silmiäsi,
vaan myrskyaaltojen kuohua ei.

Aaria | oreadi: "Des Menschen Herz ist muthig zum Verrath"

Ihmissydän sortuu petokseen tuosta vaan
muttei kestä syyttömyyden syytettä.

Empimättä sydän syntiin lankeaa,
kun rakkaus ja siveys syyttelevät sitä.

Resitatiivi | Ariadne: "Ists wahr?"

Niinkö tosiaan?

Te Olympoksen ikuiset vallat!,
onko minut jätetty? Yksin tänne kalliolle, keskelle merta?

Voi jumalani!

Voiko Theseus minut jättää?

Pyhä Jupiter!

Liiankin hyvin tunnen oikean kypäläsi ukkoset!

Te Olympoksen ikivaltiaat,
pelastakaa minut!

Tuolla horisontissa
pyyhältää ohi laiva
kyydissään tuo julmuri, joka
sydämeni valloitti mutta kuitenkin petti.

Aaria | Ariadne: "Kannst du, mein Herz"

Annathan, sydämeni,
näin viiltävässä kivussa periksi
tunteita, loukattuna, tarmotta?

Alistu pelolle!

Räjäytä poveni, murrul!

Antakaa, jumalani, minun kuolemalla
selviytyä tästä kuolemanhäädästä!

Resitatiivi | Ariadne: "Was für ein Graun herrscht hier"

Kuinka karmivaa onkaan
tällä kammottavalla rannalla!
Vetäköhän Kokytoskaan vertoja
tämän meren kauhuisille kasvoille?
Lieköhän tämä oreadin maa kuin
Haadeen ja Ereboxen liekkien valtakunta?

Olenko tosiaan täällä?

Ja onko minun,
aikoinaan ihailun kreetattaren,

ylpeän Kreetan ilon ja toivon,
Minoksen tyttären, jumalan lapsenlapsen,
onko
kevääni aamuruskossa
minun kohtaloni hortoilla näillä kallioilla ja
yksin, käsiäni hierrellen ja hylättynä
kykkiä täällä jumalten pilkkana ja villiotusten saaliina?

Entä voisiko Theseus tosiaan vihata Ariadnea?

Mikä häväistys! Rikos! Turmelus! Kauheus!
Minua, joka
revin hänet hirviön kynsistä
aivan hellävaroen, kuten jumalani tietävät,
vapautin hänet Daidaloksen labyrintista ja
panin henkeni likoon
silloin, kun äidit ja tyttäret olivat jo
lakanneet minua kaipaamasta,
vain antaakseni sen näiden karikkojen elukoille!

Resitatiivi | Ariadne: "Weh mir! Warum muß ich ihn sehn?"

Voi minua! Miksi tiemme olikaan kohdattava?

Kuinka hän näyttikin,
kuin mikäkin jumaluus,
niin komealta!
Hän, tuo Herakleen toveri,
niin urhea, niin täydellinen!

Voi hento, naisellinen sydämeni,
kuinka saatoitkaan joutua vietellyksi?
Niin kiharainen hänen päänsä!
Niin jalon vilpitön hänen katseensa!
Onnelle alistumatonta
uhkeutta ja rohkeutta
oli hänen käynnissään ja kasvoissaan!

Niin surkea on nyt hänen kohtalonsa; silti
levossa hän on aivan suurenmoinen!
Millaista myötätuntoa hän herättikään,
kun hänestä puhuttiin niin ihailevaan sävyyn.

Kuinka itkinkään salaa onnen kyyneliä!

Voi kuinka rintani sykkikään,
kuohuikaan, vapisikaan
ihanasta ilosta ja lemmeistä ja myötätunnosta!

Sitten en pidätellyt itseäni enää,
pakenin kuin Zefyros hänen syliinsä,
kietouduin kaulaansa ja itkin:
"Yllätinkö sinut, oi Theseus?
Minut johdatti tänne Rakkaus – hellä myötätunto!
Pakene, pelasta henkesi vuokseni!
Katsos, täältä pääset ulos!
Katso, kuinka Minotauros jo vapisee,
Rakkaus tarjoaa hänet sinulle nujerrettavaksi."

Ja niin hän kukisti hirviön
– tuon puoli-ihmisen, puoli-eläimen –
ja otti minut syliinsä,
sitten häivyimme!

Minne?
Pah! ja nyt olen täällä!
Senkin petturi!
Liekö taivaankannen alla koskaan talsinut
sinua häpeällisempää, kiittämättömämpää elukkaa?

Aaria | Ariadne: "Daß er der Fluch der Menschheit werde!"
Olkoon hän ihmiskunnan kirous!
Pyörremyrsky lingotkoon hänet
Flegethonin rannoille!
Tuon petturin!

Kaukana turvalliselta maankamaralta
tämän myrskyisän meren keskellä
ja suomuisten Kharybdien nielemänä
hän vajotkoon hirmuiseen hautaansa!

Resitatiivi | Ariadne: "Einst war ich schuldlos"
Aikoinaan olin vielä viaton;
kevätpäiväni vierähtivät
tyynesti, kyynelittä, suruitta,
rakkaudesta autuaan tietämätönnä.
Ruusuiset ajat tanssivat minun ympärilläni kuin

viehkeän kukkaiskuningatar Maian konsanaan.
Tuoreet krookuksen ja jasmiinin oksat
koristivat päätäni
ja orvokkiseppeleet varttani.

Taivuin äitini puoleen,
olin hänen ylpeytensä, suloinen tyttärensä,
joka hiljaa itki onnen kyneleitä
ja jota hän syleili
tyttärellisen hellyyden
jalosti, syvästi liikuttamana.
Sitten virtasit minusta pois, kultainen aika!

Voi enkö saa sinua enää takaisin?
Enkä koskaan enää anella paluutasi?
Seuraako kuolemaa välitön rangaistus?
Olenko nyt iäti nöyryytyksen kohteena?

Oi anna minun, äitini,
kerran vielä laskeutua jalkojesi juureen ja
tomuun kumartuneena
minun, tyttäresi,
minun, jumalten verestä syntyneen neidon,
vielä kerran katuen juoda kyneleitäsi!

Oliko rikokseni hirveä?
Kyllähän se oli! Nyt osoitan katumukseni!
Jaloa on katumus, sitäkin jalompaa on armo.

Aaria | oreadi: "Sie brüllen, die Löwen"

Leijonat mylvivät,
kurkkuja katkovat;
ukkos-ukko jymistää
vuorta alas viuhuen!

Resitatiivi | Ariadne: "Wohin? Wo flieh ich hin?"

Mihin? Mihin pakenen?
Olen kuolon oma!
Vieressäni, allani, ylläni – kuoloa!
Joka suunnasta minua vainotaan,
kaikkivaltiaat uhkaavat!
Voi minua, voi!

Hiukset hulmuten
harhailen pitkin rantaa
– minne?! –
ja olen ilmojen armoilla!

En ansaitse vuoksesi tällaista loppua,
tällaista nöyryytystä, Theseus,
tällaista hautaa näissä laineissa!

Katso sitten aikanaan alas rannoiltasi,
kun onnekkaampi morsian sylissäsi
kurkkii tänne hytisten,
katso sitten tänne alas ja lausu:
"Tässä lepää hellä neitonen –
huolivan äitinsä tyttö,
ammoin niin autuas,
vaan surmansapa sai!"

Aaria | oreadi: "Sie brüllen, die Löwen"
Leijonat mylvivät,
kurkkuja katkovat;
ukkos-ukko jymistää
vuorta alas viuhuen!

Prokris und Cephalus

Aaria | Kefalos: "Seyd munter, ihr Jäger! das Jagdhorn erschallt!"

Iloa pyttyyn, metsämiehet! Torvi kajahtaa!
Menoksi! Ojentakaa pyssyni, tulkaa perässä!
Joutuin, rakit, etsikää kuin haihtuvat tuulet
tuo leiriä vielä tallova riista!
Varjot hiipuvat –
joutuin metsään vaan!

Päästä minut irti,
oi nautintoni;
vain saamaton sielu jäisi
rauhan syliin nuokkumaan.

Resitatiivi | kertoja: "So rufet Cephalus, so oft der Morgen tagt"

näin virkkoo Kefalos
aina aamunkoissa
ja niin repii metsästysvietti hänet
Prokriin uskollisilta suudelmilta,
niin imarrellen kuin tämä Kefalosta helliikin.

Prokriissa herää epäily:

Liekö metsän ja metsästyksen taustalla
kenties
jonkin salasuhde?
Saadaksean selon Kefaloksen puuhista
Prokris piiloutuu pusikkoon, jossa tuo mies
lounasaikoihin
tomuisena ja hikisenä
tapaa käydä maaten varjoiseen paikkaan
virkistääkseen turtia jäseniään.

Kefalos puhuu.

Prokris kuuntelee pohtien, kenelle lie.
Kefalos puhuttelee hellästi ihanaa ilmaa ympärillään.

Aaria | Kefalos. "Ach! laß mich im Kühlen deine Küsse fühlen!"

Oi anna minun täällä viileässä
tuntea suudelmiasi!
– Hys!, mitä tuolta kuuluu? –

Tule leikkimään kanssani!
Oi tule! Virkistä minua!

Huokailen sinua,
avaan sinulle poveni.
Puiden havinaa –
olet läsnä, oi jumalallinen himoni!

Resitatiivi | kertoja: "Es naht sich Prokris in den Sträuchen"
Prokris yrittää päästä lähemmäksi
saadakseen paljastumatta kiikkiin kipailijansa,
jonka kanssa hän olettaa rakkaansa puhelevan.
Voi taivas! kunpa hän ei vaan lähestyisi!

Aaria | kertoja: "Verbannt aus euch des Argwohns Triebe"
Karkottakaa nuo epäluulon viettelykset
jotka tuottavat vielä kärsimystä itsellenne,
te toistenne lemmityt!

Luottamus on rakkauden kivijalka.
Aivan liian usein jokin kahjo epäily
aiheuttaa kamalan onnettomuuden.

Resitatiivi | Kefalos, kertoja & Prokris: "Es rauscht, es regt sich was von neuen"

—*Kefalos*—

Kuulen havinaa,
jokin liikahtelee jälleen –
tokko lie mikään vaivainen tuulonen.
Kohtalo ilahduttanee minua saaliilla,
millaisellakohan?

—*kertoja*—

pohtii Kefalos
ja ampuu nuolensa joutuin.
Hän kuulee huudon.
Prokris kaatuu!
Kefalos etsii...
Mikähän lie ollut?

—*Kefalos*—

Voi Prokris! Prokris makaa veressä!
Jumalani auttakoot!
Mitä olenkaan tehnyt??

—*kertoja*—

Henkensä ehtyessä puhuu Prokris Kefalokselle
lempeällä sisulla,
pikemmin kyynelsilmin
kuin vihoissaan:

—*Prokris*—

Sinä uskon! Vie minut hengiltä, siitä vaan.
Voin antaa anteeksi kuolemani,
vaan en sitä, mitä juuri kuulin.

—*Kefalos*—

Pyhät jumalat!, mikä sinuun on tullut?
Miten muuten olisin sinua loukannut?

—*Prokris*—

Kysypä siltä neidolta, jota äsken
niin hennosti puhuttelit.

—*Kefalos*—

Keskenäni minä tässä koisin
enkä turissut kuin tuulosille.
Katso tänne! Katso! Keitä muita
täällä muka näet kuin meidät kaksi?

—*Prokris ja Kefalos*—

Voi mikä erhel!

Voi tätä kovaa onnea!

Resitatiivi | kertoja: "Verzweifelnd ziehet er in Eil aus ihrer Brust"

Kefalos vetää joutuin, epätoivossaan
Prokriin povesta tuon kovan onnen nuolen.
Hän koettaa sitoa haavaa minkä ehtii,
vaan veripä ei kun vuotaa solkenaan.
Varovasti hän yrittää taivuttaa Prokriita pystyyn –
vaan turhaan, tämä vaipuu jälleen.
Lannistuneena hän laskee neitonsa nurmelle.
Verenpuute saa vuodon lopulta tyrehtymään.
Säteet Prokriin silmissä hiipuvat.
Vartensa kangistuu, sydämensä lyö heikkona.

Lohduttomana Kefalos hellittää ensiavun;
hänen tuskanhuutonsa kajahtaa
yli Prokriin viimeisen parahduksen.

Aaria | Kefalos & Prokris: "Ihr Götter, helft! Ach! welche Quaal!"

—*Kefalos*—

Jumalani, auttakaa!

Voi mikä tuska!

Olen murhaaja! Voi kirottu käteni!

Oi uskottu nuoleni, olisipa vaan Kohtalo
ohjannut sinut omaan rintaani!

Jollen ole sinua kyllin uskollisesti rakastanut,
antakoon itse Taivas minun vihansa tuta!

—*Prokris*—

Kuolen,

tosin autuaana, jos vain rakastat minua ...

—*Kefalos*—

Voi, hän kalpenee!

Olen murhaaja! Voi kirottu käteni!

Oi uskottu nuoleni, olisipa vaan Kohtalo
ohjannut sinut omaan rintaani!

Ariadne	kuningas Minoksen tytär, auttoi lankakerällään Theseusta pakenemaan labyrintista Minotauroksen kynsistä
Aurora (Eos)	aamuruskon jumalatar
Cephalus (Kefalos)	kuolevainen, metsästäjä, Prokriin mies; myöhemmin Aurora rakastui Kefalokseen ja kaappasi tämän Olympokselle
Charybdis (Kharybdis)	merihirviö; luo mereen kohtalokkaita pyörteitä kolmasti päivässä
Cocytus (Kokytos)	valituksen joki, Styxin sivuvirta, jossa kuolleet havahtuvat elämänsä päättämiseen
Daedalus (Daidalos)	nerokas käsityöläinen ja keksijä; loi labyrintin Minoksen saarelle
Dis Pater/Pluto (Hades)	manalan hallitsija, kuolleiden jumala
Erebus (Erebos)	eräs alkujumaluuksista, pimeyden jumala
Flora (Chloris)	kukkien, kukinnan, kevään jumalatar
Hercules/Alcides (Herakles)	sankarihahmo, Zeuksen poika ja puolijumala, tunnettu valtavasta voimastaan ja 12 urotyöstään
Hydra	monipäinen käärme; jokaisen katkaistun pään tilalle kasvoi kaksi uutta, keskimäinen oli kuolematon
Jupiter (Zeus)	ylijumala, Olympoksen hallitsija, taivaan ja ukkosen jumala; tässä myös nimellä Donnrer, ukkostaja
Maia	kasvun jumalatar, seitsemästä plejadista vanhin
Minos	Kreetan kuningas, 9 vuoden välein syötti 14 nuorta Minotaurokselle; kuoltuaan tuomarina kuolleiden valtakunnassa
Minotaurus (Minotauros)	"Minos-härkä"; härkäpäinen ja ihmisvartaloinen hirviö; asui Daidaloksen rakentamassa labyrintissa
Naxos (Naxos/Dia)	saari Egeanmerellä
Olympus (Olympos)	Kreikan korkein vuori, 12 nk. olympolaisen jumalan koti
oreadi – oreas (oreias)	vuoristonyymi
Pasiphaë/Pasifae	Ariadnen ja Minotauroksen äiti, kuningas Minoksen puoliso, Kreetan kuningatar, joskus taikuuden jumalatar
Phlegethon/Flegethon	tulen joki Manalassa
Procris (Prokris)	ateenalainen prinsessa, Kefaloksen vaimo
Theseus	ateenalainen sankari, tunnettu voimastaan ja viekkaudestaan; kukisti Minotauroksen
Zephyrus (Zefyros)	länsituulen jumala, usein liitetty myös kevääseen ja kukkiin